

Brood en stenen

Een leven in
dagen van oorlog
en armoede

ARIE KOK

ARIE KOK

Brood en stenen

*Een leven in dagen
van oorlog en armoede*

KokBoekencentrum Uitgevers – Utrecht

*Tijd van vloek en tijd van zegen,
tijd van droogte, tijd van regen,
dag van oogsten, tijd van nood,
tijd van stenen, tijd van brood,
tijd van liefde, nacht van waken,
uur der waarheid, dag der dagen,
toekomst die gekomen is,
woord dat vol van stilte is.*

Uit: Huub Oosterhuis, *Tijd van leven*, n.a.v. Prediker 3

1

De jongens waren vlak voor het middageten nog even naar opoe Van Dam gegaan, een restje hete bliksem brengen. Dat vertelde Hanna me dezelfde dag nog, en ze bleef het maar herhalen. 'Arie, ik heb het zo duidelijk tegen ze gezegd: niet langs de drukke weg.' Ze wist zeker dat opoe Van Dam hen ook altijd waarschuwde, als ze weer naar huis gingen: 'Door het land terug, jongens.'

Hoe het precies gebeurd was, hoorde ik pas dagen later, toen Piet eindelijk in staat was zijn verhaal te doen.

Opoe Van Dam woonde een paar huizen verderop langs de Rijksstraatweg. Ortie en Piet konden er nog net even naartoe, zodat Hanna de handen vrij had om het middageten klaar te maken.

'Kom,' zei Ortie, toen de jongens weer bij opoe weggingen, 'we gaan langs de straat. Opoe heeft niks gezegd, toch? Kijk, Piet, kiezelsteentjes.'

Een vrachtwagen toeterde en raasde vlak langs hen heen. Piet riep: 'Kijk je uit, Ortie?'

'Zullen we Davidje doen? David en de reus...'

'Goliath, die reus heet Goliath,' zei Piet.

'Als jij de reus bent, ben ik David, goed? Ik kan heel goed gooien.'

'Je hebt niet eens een slinger. En ik wil Goliath niet zijn, hoor. Straks probeer je mijn kop er nog af te hakken.'

'Ik ben David en daar is de reus...'. Ortie zwaaide zijn arm boven zijn hoofd. Het steentje stuitte op het wegdek, rolde door en bleef net voor de tramrails liggen. 'Kun jij tot over de tramrails gooien, Piet?'

Piet bukte zich, zocht er een uit en gooide hem weg. 'Net iets verder dan jij.'

'Ik doe deze, mijn mooiste.' Ortie pakte een kiezelsteentje tussen duim en wijsvinger en hield hem voor Piets neus.

'Als je hem straks nog maar kunt vinden.'

Ortie deed zijn arm zo ver naar achteren dat hij bijna zijn evenwicht verloor en hij zwaaide met zijn arm in de rondte. Zijn lijf draaide mee als een tol die van de zweep komt. Hij wankelde en viel op de stoep. Piet stapte op hem af, maar Ortie krabbelde alweer overeind. Even keek hij beduusd om zich heen. 'Waar is mijn steen?'

'Daar, bij de tramrails.'

'Ja...!' riep Ortie, en hij schoot naar voren, de weg op.

Vanaf dat moment schoven de beelden en geluiden door elkaar. Slippend gieren van banden op klinkers, een claxon, de doffe dreun, 'Mama!', het rollende lichaam van Ortie dat net voor de tramrails bleef liggen.

Zo was het volgens Piet gegaan, en zo zag ik het steeds weer voor me als ik 's avonds niet direct de slaap kon vatten en de vragen en twijfels me niet loslieten.

Als zijn zoon Ortie wordt aangereden, staat Arie bij de scherven van zijn bestaan. Afkomstig uit een geslacht van arbeiders heeft hij zijn hele leven al moeten vechten om het hoofd boven water te houden. Zijn langgekoesterde wens een eigen bakkerij te beginnen werd werkelijkheid. Maar de oorlog kwam, en de strijd om het dagelijks brood voor zijn grote gezin werd steeds zwaarder. Het intense verdriet om Ortie dwingt Arie om de balans van zijn leven op te maken.

Een waar gebeurd verhaal, gebaseerd op de dagboek-aantekeningen van de grootvader van de auteur.

Arie Kok schreef drie romans: *Morie* (2013), *Nachtmotet* (2015) en *Zoete zee* (2018). Hij is werkzaam als freelance auteur, journalist en schrijfdocent. Eerder was hij hoofdredacteur van *EO-Visie* en *De Nieuwe Koers*.

Brancheorganisatie voor het
Christelijke Boeken- en Muziekvak

KokBoekencentrum.nl
UITGEVERS | UTRECHT

9 789023 959434